

Når livet rammes af sygdom, rammes familien – også økonomisk

Alvorlig sygdom har vidtrækkende konsekvenser for familiers økonomi. Ifølge en ny Krifa-analyse foretaget af Kraka Economics mister en familie i gennemsnit 116.000 kr. i løn om året, når den ene partner bliver syg. Men fleksibilitet på arbejdspladsen gør en markant forskel. Hvis begge parter har fleksible jobs, reduceres lønnedgangen med hele 48.000 kr. årligt, og fleksibilitet har også en varig positiv effekt på lønudvikling i årene efter.

Når alvorlig sygdom rammer, rækker livskrisen langt ud over den enkelte og påvirker ikke kun helbredet, men hele familiens hverdag og økonomi. Roller og ansvar ændres for at kunne imødekomme den syges behov, og derfor står partneren over for den svære balance: at holde familien sammen og samtidig leve op til kravene på et stadigt mere krævende arbejdsmarked.

Hvis begge parter i en familie har fleksible jobs, reduceres lønnedgangen med 48.000 kr. årligt i gennemsnit. Heraf ca. 36.000 kr. årlig reduceret lønnedgang fra den sygdomsramte og ca. 12.000 kr. fra den sygdomsramtes partner. Uden fleksible jobs vil den sygdomsramte gå ca. 99.000 kr. ned i løn et år efter sygdomshændelsen og den sygdomsramtes partner vil gå ca. 17.000 kr. ned i løn.

Denne nye viden understreger, at ikke bare den sygdomsramte går ned i løn ved alvorlig sygdom, men også deres partner. Yderligere reduceres lønnedgangen markant ved muligheden

for fleksibelt arbejde både for den sygdomsramte og deres partner.

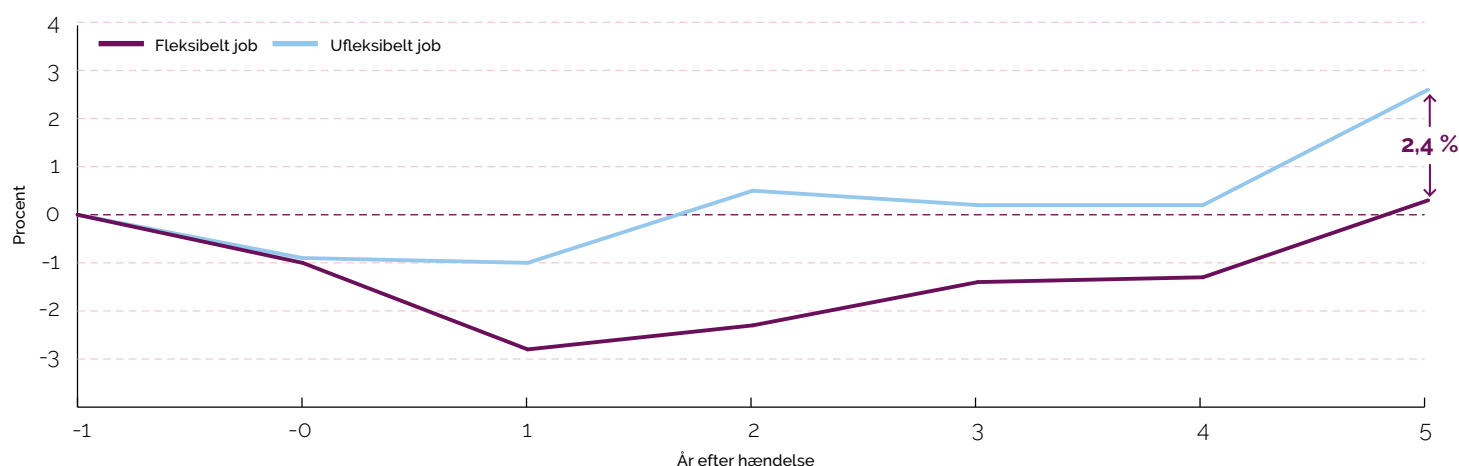
Fleksibilitet er nøglen til økonomisk stabilitet

En analyse af 25.000 udvalgte lønmodtagere viser, hvordan den raske partners løn falder, når deres partner rammes af alvorlig sygdom. Analysen undersøger desuden, om fleksible arbejdsforhold, såsom mulighed for flekstid, reducerer lønnedgangen.

Når en borgers partner rammes af alvorlig sygdom, påvirker det dagligdagen så markant, at det fører til en lønnedgang. I gennemsnit oplever lønmodtagere med en syg partner en lønnedgang på mellem 1 og 3 pct. sammenlignet med en kontrolgruppe af lønmodtagere, der ikke har en syg partner.

Hvis lønmodtageren har et fleksibelt arbejde, er lønnedgangen beskeden 1 pct. i gennemsnit over to år, mens lønnedgangen for en lønmodtager uden et fleksibelt arbejde i gennemsnit er 3 pct. over 5 år. Dette er illustreret i figur 1.

Figur 1. Gennemsnitlig lønnedgang ved partners sygdom

Anm.: Figuren er baseret på en bagvedlæggende regressionsmodel som følger en såkaldt 'Difference-in-Difference' tilgang, hvor en hændelse indtræffer på forskellige tidspunkter for forskellige individer. Resultatet for sygdom er signifikant på et 5-pct. niveau, mens det for fleksibilitet er signifikant på et 10-pct. niveau.

Kilde: Arbejdskraftsundersøgelsen og lønindkomst fra Danmarks statistik

Sygdomme inkluderet:

Det er udelukkende sygdomshændelser af alvorlig karakter, eksklusive kræft, som undersøges.

- Iskæmiske hjertesygdomme: Hjertet ikke får nok blod på grund af forsnævrede eller blokerede blodkar.
- Pulmonal hjertesygdom og sygdomme i lungekredsløbet: Hjertekarsygdomme i lungerne og/eller hjertet, der giver nedsat lungefunktion
- Kronisk hjerteinsufficiens: Langvarig svækkelse af hjertets evne til at pumpe blod.
- Akut nyreinsufficiens: Pludselig nedsættelse af nyrenes evne til at rense blodet og fjerne affaldsstoffer.
- Blindhed og svagsyn: tab af syn, som påvirker dagligdagen.
- Dissemineret sklerose: En sygdom, hvor immunsystemet angriber nerverne og påvirker krop og sind.
- Generelle atrofier: Påvirker primært centralnervesystemet, der fører til svind af nerveceller i hjernen og rygmarven.
- Karsygdomme i hjernen: Sygdomme, der skyldes forsnævring, blokering eller blødning i hjernens blodkar, som kan føre til blodpropper eller slagtilfælde.

For personer med ufleksible job er det nemlig sværere at tilpasse arbejdet til familiens behov og derfor vil de opleve en længere og mere vedvarende lønnedgang.

Lønmodtagere med ufleksible jobs bruger i gennemsnit fem år på at genvinde den tabte løn, mens lønmodtagere med fleksible jobs opnår det på under to år. Det giver tre års tabt lønudvikling ved et ufleksibelt job, som forventes at være varig, og svær at indhente. Efter fem år er lønforskellen mellem lønmodtagere med fleksible og ufleksible jobs stadig 2,4 pct. jf. figur 1.

Varig lønnedgang som følge af øget plejebæhov i hjemmet ses for eksempel på barselsområdet. I litteraturen beskrives en decideret "lønsstraf" ved fravær og en mindre dedikation til sit arbejde som følge af pasning og pleje i hjemmet¹ for både kvinder og mænd. Lignende forskning har vist, at kvinders lønindkomst 10 år efter endt barsel er 20 pct. lavere, end den ville

have været, hvis de ikke havde fået børn². Dermed har fraværet fra arbejde varige konsekvenser for den følgende lønudvikling.

Krifa-analysen er baseret på en såkaldt DiD-model, jf. nedenstående metodeboks.

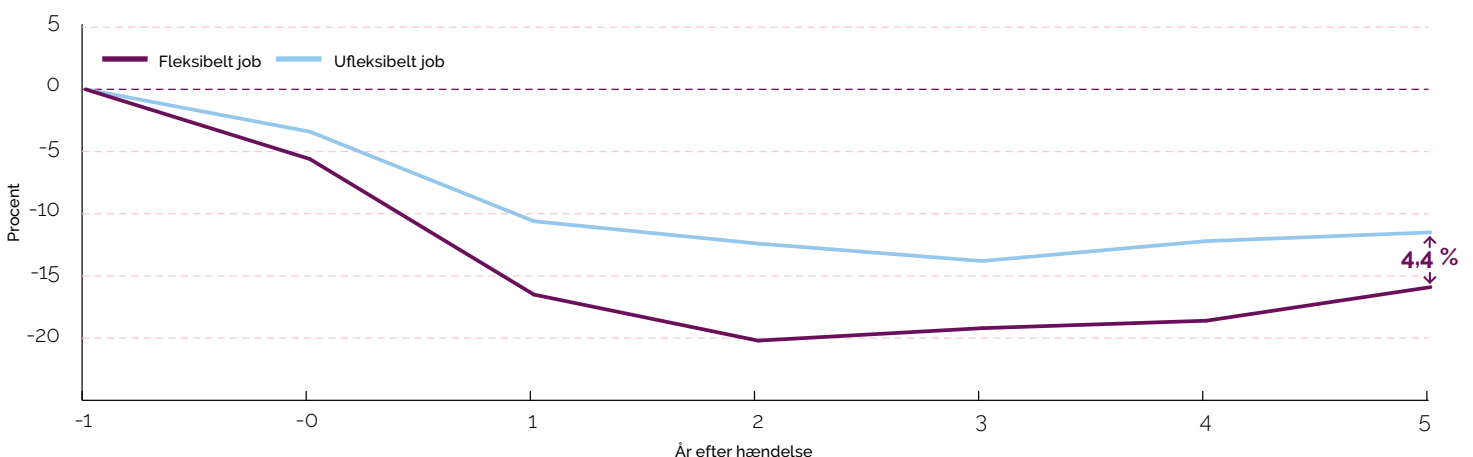
Det er værd at bemærke, at analysen tager højde for forskelle på arbejdspladser, uddannelsesniveauer og lignende baggrundskarakteristika.

Lønnedgang ved egen sygdom - en yderligere byrde

Selvom partnerens lønnedgang er mere overraskende, er det i langt højere grad den sygdomsramtes økonomi, der påvirkes af sygdomshændelsen.

En analyse af 31.000 lønmodtagere viser, at lønnen falder med op mod en femtedel når alvorlig sygdom rammer, men også her er fleksible arbejdsforhold med til at reducere lønnedgangen, jf. figur 2.

Figur 2. Gennemsnitlig lønnedgang ved sygdom

Anm.: Figuren er baseret på en bagvedlæggende regressionsmodel som følger en såkaldt 'Difference-in-Difference' tilgang, hvor en hændelse indtræffer på forskellige tidspunkter for forskellige individer. Resultatet er signifikant på et 5-pct. niveau.

Kilde: Arbejdskraftundersøgelsen og lønindkomst fra Danmarks statistik

Note 1: ¹ VIVE - Den uforklarede del af forskellen mellem kvinders og mænds timeløn, 2020

Note 2: ² DJØF - Hyr dem bare: Kvinder på barsel er ikke dårlige for forretningen | Djøfbladet, 2020

Sygdomsramte lønmodtagere med tidligere beskrevet alvorlige sygdomme går i gennemsnit 14 til 20 pct. ned i løn over fem år, alt efter muligheden for fleksibel arbejdstid. Det svarer til en reduceret lønnedgang på 6 procentpoint når den sygdomsramte har fleksible arbejdstider.

Fem år efter sygdomshændelsen har lønmodtageren ikke genoprettet deres tidligere lønniveau, og er stadig påvirket af en betydelig reduktion på mellem 12 og 17 pct. Det forventes, at denne lønnedgang er varig i en årrække også fem år efter sygdomshændelsen, som er denne analyses undersøgelsesperiode.

Nedgangen antages at skyldes et stort tab i lønmodtagerens produktivitet på arbejdsmarkedet som følge af nedsat arbejdssevne.

Hele familien rammes økonomisk

Når en sygdom rammer, påvirker det ikke kun den syge, men hele familiens økonomi. Lønnedgangen er markant, langvarig og rammer begge parter.

Omregnet til kroner og øre, når en alvorlig sygdomshændelse rammer, er fleksible jobs med til at reducere risikoen for hele familiens økonomi, hvis alvorlige sygdomshændelser rammer.

Hvis begge parter i en familie har fleksible jobs, reduceres lønnedgangen med hele 48.000 kr. årligt i gennemsnit over fem år (2024-priser). Det svarer ca. til en af parternes månedsløn om året. Det vil sige, at for den undersøgte målgruppe er årslønnen pr. part i familien ca. 600 tusind kr.

Ca. 36.000 kr. årligt kommer fra en reduceret lønnedgang af den sygdomsramte, mens ca. 12.000 kr. kommer fra den sygdomsramtes partner.

Uden fleksible jobs vil den sygdomsramte gå ca. 99.000 kr. ned i løn et år efter sygdomshændelsen og den sygdomsramtes partner ca. 17.000 kr. ned i løn.

Det antages at undersøgelserne kan overføres til en samlet familie, selvom undersøgelsen er blevet fortaget separat for henholdsvis den sygdomsramte og partneren hertil.

Tilsammen giver det en markant højere indkomst til familier, hvor der er mulighed for fleksible arbejdstider, når en alvorlig sygdomshændelse rammer.

Mere fleksid og mulighed for hjemmearbejde

For at støtte den sygdomsramte og deres pårørende, opfordrer Krifa til øget brug af fleksid og mulighed for hjemmearbejde, når sygdom rammer.

Når en medarbejder bliver syg, kan fleksible arbejdsforhold være altafgørende for at opretholde en balance mellem arbejds- og privatliv.

Fleksibilitet giver medarbejderen mulighed for at tilpasse dagligdagen mere efter deres helbred og behov. Det kan være med til at reducere stress og fremme en hurtigere helbredelse, til gavn for både arbejdsgiver og arbejdstager.

Politisk initiativ skal hjælpe den sygdomsramtes partner

Folketinget sikrede i 2023 minimum fem dages omsorgsorlov til alle danske lønmodtagere pr. kalenderår. Formålet med orloven er at give arbejdstagere mulighed for at yde støtte og pleje til nærmeste familie, herunder egne børn, forældre eller partner, i tilfælde af alvorlig sygdom eller helbredsmæssige udfordringer.

Selvom ordningen var et vigtigt skridt i retning af en mere fleksibel og familievenlig arbejdsmarkedspolitik, er der en væsentlig udfordring: Omsorgsorloven er ulønnet. Det er et problem, da det i forvejen er omkostningsfuldt, når ens partner bliver syg. Krifa foreslår derfor, at omsorgsorloven understøttes med offentligt finansieret sygedagpenge.

Mere økonomisk understøttelse er i høj grad efterspurgt af de pårørende. 37 pct.³ af alle danske beskæftigede pårørende har været nødt til at bruge feriedage eller selvbetalte fridage for at

hjælpe deres nærtstående, og 11 pct. svarer at de har mistet indtægt som følge af pårønderollen.

Det anslås, at ca. 200.000 danske lønmodtagere vil gøre brug af ordningen årligt. Det sker på baggrund af en antagelse om, 31 pct.³ er involverede pårørende, og at 22 pct.³ heraf gerne vil, men ikke har haft mulighed for et sådan tilbud.

Omsorgsorlov skal derudover tages i hele dage. Hvis orloven også kunne tages som halve dage, ville det give pårørende uden fleksibelt arbejde større muligheder. Det ville samtidig reducere lønnedgangen for lønmodtagere, der

skal passe en syg partner, og mindske forskellen mellem dem med et fleksibelt job og dem uden.

Udbetalingen af betalt omsorgsorlov kan ske via sygedagpengesystemet, på et beløb svarende til sygedagpengesatsen. Det estimeres, at en bevilling på ca. 200 millioner kroner vil gøre det muligt for de danske lønmodtagere at tage betalt omsorgsorlovsdag. Det antages, at forslaget vil have en neutral effekt på arbejdsudbuddet, da lønmodtageren bevarer sit job. Derudover forventes der et tilbageløb af skatteindtægter fra sygedagpenge, men ligeledes lavere skatteindtægter som følge af en lavere dagløn. Betydningen af tilbageløbet forventes at være beskeden.

Sådan er den statiske analyse beregnet:

Analysen benytter følgende metode til at forklare sammenhængen mellem lønudvikling og fleksibilitet ved en sygdom:

- Modellen følger en såkaldt "Difference-in-Differences" (DiD) tilgang, hvor en hændelse indtræffer på forskellige tidspunkter for forskellige individer.
- Analysen følger lønindkomst i Danmark Statistiks registre i perioden 2010 til 2022. Betydningen af en sygdom er analyseret særskilt for partners sygdom og egen sygdom. Analysen afgrænses til 3 år før hændelsen og 5 år efter, inklusiv hændelsesåret, t=0. Hændelserne identificeres ved hjælp af landspatientregisteret.
- Jobfleksibilitet identificeres ved hjælp af besvarelser fra arbejdskraftundersøgelsen i analyseperioden. Da overlappet mellem livskriser og besvarelser af arbejdskraftundersøgelsen er sjældne, hentes besvarelserne også fra kolleger på samme arbejdsplads med samme uddannelsesniveau, samt tilbage og frem i tid, så længe det pågældende individ ikke har skiftet job.
- En kontrolgruppe skabes ved et match på den raske partners uddannelsesniveau, køn og alder, samt et match på eget uddannelsesniveau, køn og alder. 5 kontrolmatch findes for voksne. Kontrolgruppen tildeles t=0 for et tilfældigt år.
- Analysen omfatter kun individer, som har været i arbejde de sidste tre år før hændelsen.
- Analysens konklusioner om betydningen af fleksibilitet er fremkommet ved en F-test, som tester om der er signifikant forskellig i de 5 år efter hændelsen inkl. hændelsesåret sammenlignet med de 3 år før hændelsen.

Redaktion:**Produktion:****Krifa****Layout og design**